

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՈՒՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄՆԵՐ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 14րդ շրջանի (98 օգոստոս. — 99 մայիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ...

Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

ԺԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ

1898 ՕԳՈՍՏՈՍ 3

1898 ՅՈՒԼԻՍ 22 (Հ. Յ.)

ՁԱՐԵՔԱՆԵՐ

Կը հրատարակուի Դ. և Շ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեցում է կա մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները...

Մանուցումներ կրնաւ ներկայացնել հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով. Մանուցման 1 միլիարդ իւր 1 սանդիկարով 1 քաղաքի շահագործում...

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction : Rue Fortia, 7.

ԲԱՅՈՒՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄՆԵՐ

1898 ՕԳՈՍՏՈՍ — 99 ՄԱՅԻՍ

Արմենիայի բաժնորդագրութեան պայմանները նորից կը մնան. թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով բաժնորդագրողները հաւասարապէս կը պարտին վրէժաբեւ 20 ֆրանք...

ԱՐՄԵՆԻԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՆԵՐՆԻ ԻՐ ԵՆԵՑ ՀԱՄԱՐ ԱՍՏՈՅԱԾ ՄԷՂ ՕՐԻՆԱԿ ԴՐԱՅԻՆԱՆ զատ՝ որի բաժնորդագրութեան 20 ֆր. է, ուրիշների համար քանի օրինակ Արմենիա ուր ուզեն, իրենց լրագրի ծրարին մէջ դրուած կը զըրկուի առանց ուրիշ հասցէ վրան դըրուելու...

Որովհետեւ մենք մեր թերթեր մեր բաժնորդների թուին համեմատութեամբ կը տպենք և ոչ չափ աւելի, օգոստոսի սկզբէն Արմենիա ունենալ ուղղորդներ պէտք է փութան բաժնորդ գրուելու, ԿԱՆԻՍԻԿ զրկելով բաժնորդագրինը:

Անոնք որ 14րդ շրջանի ամբողջ բաժնորդագրին 20 ֆրանք կը հասցունեն մեզ, ամենէն ուշը, գոնէ առաջիկայ օգոստոս ամսի մինչև վերջը, ճշտապէս կը ստանան նաև 1 հատ մեր ծախու հանած ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿԷՆ: Օգոստոսն անցնելէ յետոյ, ա՛լ կը դադրի այդ պայման: Անոնք որ կուզեն որ արձանագրուելով (recommandé—registered) զրկուի գանձանակը, պէտք է որ 20 ֆր. ին հետ մէկտեղ 25 սանդիկ ալ զրկեն արձանագրութեան ծախքը:

Տարակոյս չունինք որ մեր գաղափարակիցներ կը փութան այժմէն իրենց ջանքեր կրկնապատկել Արմենիան տարածելու համար որ աւելի ընդարձակ ոյժերով կարենանք շարունակել 14րդ տարեշրջանը:

2 ֆր.

ԲԱՅՈՒՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՄՆԵՐ

Խմբագրական ազդեր. — Անկողմնակալութիւն. — Բիւրոսերէն լրագիր. — «Միութիւն»-ի եռամսեայ դարպը. — Կովկասէն թիւրքիս վերադարձող գաղթականներ. — Կովկասի հայ վարժարանների գրառումը ռուս կառավարութեան. — Ասորիների ռուսադաստիարակումը քննարկելը. — Անգլիական եւ ռուսական միասնաբարութիւնները Արեւելքի մէջ. — Եշմիածնի Սիւնդի նոր անդամներ. — Նոր ճեղագրութեան եպիսկոպոսներ. — Անգլիայի կրթարան-որդանոցի Կիպրոս. — Հայեր յԱմերիկա. — Հայեր ի Պաղարիս. — Պատուանշան Յ. Մ. Չեքազին. — Տեղական. — Տօրթօր Գ. Աղաւեսեան. — Նոր հրատարակութիւններ. — Անհատ ամսաթիւ. — Մանուցում Հայկական Մատենագիտութեան համար. — Մեծ պետութիւնները, թիւրքիս եւ Յունաստան. — Մի սակայն աղետ Ովկիանոսի մէջ. — Երբեք լուրեր. — Վատիկանի օսմ. դեսպանութիւնը. — Սպանիա-ամերիկեան պատերազմը. — Պիսմարք իշխանի մահը. — Արտասանման լուրեր:

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԳԻՐ

Կը խնդրենք որ այն բաժնորդներ որոնց պէտք չէր շարունակել զրկել Արմենիան և սխալմամբ զրկուած է այս տարի, բարեհաճին անմիջապէս մի քարտով իմացունել մեզ որ դադարեցունք զրկելը և Արմենիայի Չեք, Յոգ ու յաջորդ թիւերը փոստը բերած առանց ընդունելու մերժելով վերադարձունել տալ փոստին. ապա թէ ոչ՝ բաժնորդ կը ճանչցուն և 14րդ շրջանի բաժնորդագրինը կը պահանջուի իրենցմէ:

Իսկ անոնք որոնց պէտք էր զըրկուել և սխալմամբ չէ զրկուած, փութան անմիջապէս իմաց տալ մեզ որ կարենանք իրենց զրկել աոյն շրջանի սկզբնական թիւերը որովհետեւ մենք չատ աւելի չենք տպել և ուղարկուելը կը զրկուին այդ թիւերը ունենալէ:

— Արմենիային իր 14րդ տարեշրջանի մէջ մտնելուն առթիւ մեզ հասած շնորհակտական և քաջալերական բազմաթիւ նամակներին առանձին առանձին պատասխաններ դրելու միջոց չունենալով, կը խնդրենք որ իբրեւ պատասխան ընդունին հրապարակաւ մեր այս շնորհակտութիւնը:

ԱՆԿՈՂԱԿԱՆ ԱՆՈՒԹԻՒՆ

Մեր ժողովրդի թշուառութեան ա.

մենավտանգաւոր պատճառներէ մին է իր տղիւթիւնը, որի հետեւանքն եղած է իր անհասկացողութիւն և դիւրաւարութիւնը:

Ինչե՛ր չխօսուեցան ու չդրուեցան յեղափոխութեան, դիւանագիտութեան, ընկերվարականութեան, հայկական տիեզերական միութեան և այլն և այլնի վրայ, մինչև որ ամենադառն վերջերս եկան հայ ժողովրդին հասկացունել թէ այդ գրուածներն մէջ ո՛րն էր ճշմարտութիւնը և ո՛րը շառլատանութիւն, թէ և դարձեալ կայ միշտ մաս մը այնչափ անզգայ կոյր որ, ինչպէս կըսուի, մատդ աչքը խօթեալ, դարձեալ չտեսներ:

Հիմա ալ անկողմնակալութիւն բառ մ'է մէջտեղ ինչե՛ր կը պոլտի, մօտանայէ դարձեր: Եւ շատեր այն միևնոյն խմորէ մարդեր են որ երբեմն Արմենիայի համակիր ներկայացած էին, յետոյ Հնչակեան եղած, յետոյ Գաշնակցական փոխուած, ի վերջոյ Միութենական դարձած և որովհետեւ ատենցմէ ոչ մէկին ըսածը չիտէ չիտակ կըցած են հասկնալ, ոչ մէկին զրկութիւնը ուսումնասիրած և ըմբռնած են, հիմա ալ կարճ ճանքան գըտած լինել կը կարծեն ըսելով թէ Մենք անկողմնակալ ենք, ոչ մէկին չենք պատկանիր:

Երանի՛ թէ գոնէ մէկ գաղափարի պատկանէիք, որովհետեւ եթէ նոյն իսկ սխալ լինէր այդ գաղափար, կը ցուցնէր գոնէ թէ միտքերնիդ տըկար է այդ բանի մէջ, բայց սիրտերնիդ դորաւոր է, չկրնար չզգալ և անտարբեր մնալ ազգի ցաւերին, չուսումնասիրել անոնց համար ներկայացուած դարձանքները:

Անկողմնակալութիւնը այն ժամանակ կը հասկնանք և իրաւացի կը գտնենք, երբ մեկը չվերաբերող մի խնդրի համար գրաւէ մարդեր իրենց մէջ կը կուլին և մենք կը միջամանք դատաստան տեսնելու համար: Բայց երբ հայ ազգային խնդիր մը կայ մէկտեղ որին համար ամեն հայ պէտք է մտածէ և աշխատի, ինչպէս կարող է պարծիլ Հայ մը թէ ինք անկողմնակալութիւն պահելով չմիջամտեր ա. տոր:

Ինչ. կինդ աչքիդ առջև կը բռնաբարեն, աղջիկդ կռուանգեն, տանդ օտարացուածը կը կողոպտեն կը տանին, տնեցիներն իրար անցիր են,

որը կը գոռայ թէ պէտք է դառնել սատկեցունել անզգամները, որը կը պօռայ թէ չէ՛, պէտք է ողջ ողջ կապել ու դատարանին յանձնել, մէկ ուրիշն ալ կը յորդորէ թէ եղբայր-ճոր, ամենէն առաջ պէտք է այդ աւագակների ետեւէն վազել բռնել և յետոյ որոշել դատարանին յանձնելը կամ տեղնուտեղ սատկեցունելը: Իսկ դու, տնեցիներէ մին, առեւանգուածի այրը կամ հայրը և կամ վերջապէս կողոպտուած ստացուածքի տէրերէ մին, խելացի գործ մը ըրած լինել կը կարծես ըսելով թէ ես անկողմնակալութեամբ ոչ մէկին կաշկեցիմ: Այդ անկողմնակալութիւն չլինիր, այլ դատապարտելի անզգայութիւն որ կարճ բառով կը կոչուի վատոյշիւն:

Այո՛, հայութեան ներկայ ճգնաժամին մէջ անոր աղատութեան համար ունէ գաղափարի չծառայել, ունէ ծրագրի գործադրութեան չաջակցիլ և անոր ոյժ չտալը, թէ և իբրեւ անկողմնակալութիւն ներկայանայ, դատապարտելի յանցանք է Հայ եղողի մը համար:

Մ. ֆ.

ՔԻԻՐՏԵՐԷՆ ԼՐԱԳԻՐ

Փարիզի Revue des Revues ամսագրէն կիմանանք որ Քիւրտերն ալ սկսեալ են լրագրի կարեւորութիւնը հասկնալ և Քիւրտիստան անուանով ու քիւրտերէն լեզուով և արաբական տառերով (քանի որ քիւրտերէն գիրքեր չկան) լրագիր սկսելու են հրատարակել Գահիրէի մէջ, այսինքն ճիշդ այն քաղաքի մէջ ուր այնչափ հարուստ և բարձր դիրք ունեցող Հայեր և բազմաթիւ Հայ ժողովուրդ կայ և չկրցան մէկ տարիէն աւելի շարունակելու ոյժ տալ մի հայ լրագրի որը մի երկտասարդ գրադէտ ինքնին արդէն հիմնելու քաջութիւնն ունեցած էր:

Գրական ասպարէզին վրայ ալ մեզ

հետ մրցելու ելնող Գիւրգեւի այդ առաջին լրագրի խմբագիրն է օսման հան տէրութեան դէմ՝ երկար տարիներ պատերազմած հաշակաւոր Գիւրգեւ Պէտրոսի աչքի տղաներէն Միտհատ աչքի որ կրէտէ ծնած է իր հօր այնտեղ աքսոր գտնուած միջոցին և գիտէ եւրոպական մի քանի լեզուներ։

Միտհատ աչքի իր լրագրի միջոցով կը քարոզէ թէ Գիւրգեւն մի առանձին ազգութիւն են թիւրքերէն անշատ, թէ պէտք է որ չձուլուին թիւրքերին հետ այլ պահպանեն իրենց ինքնուրոյնութիւնը, թէ Գիւրգեւը ներկայ ժամանակի յառաջդիմութիւններէն օգտուելու համար պէտք է ուսում և արհեստներ սովորելու հետեւին, զիրք և լրագրի կարգաւոր պէտքը զգան և այլն։

Ուշագրութեան արժանի է որ ինչպէս ասկէ 100 տարիի չափ առաջ Հայերի անդրանիկ լրագիրն իրենց հայրենիքէ դուրս սկսած է հրատարակուիլ, նոյնպէս և այժմ Գիւրգեւի անդրանիկ լրագիրն ալ իրենց բնակած երկրէն դուրս, արտասահմանի մէջ ծնունդ առաւ։

«Միտհատ»-ի երկուստեք ԴԱՌԱՐՈՒՄԸ

Այժմէն «Միտհատ» ամսական թիւ խմբագրութիւնը կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել որ այդ թիւերի հրատարակութիւնը դադարած է 3 ամսի համար։ Գ. տարեջրանի Ա. թիւը (թիւ 23) լոյս պիտի տեսնէ սեպտեմբեր ամսի սկիզբը։

ԿՈՎԿԱՍԻՆ ԹԻՒՐԿԻԱ
ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂ ԳԱՂՔԱԿԱՆՆԵՐ

Վաճառք յունիս 16/28ին գրած են Մշակիին հետեւեալը։

Հակառակ տարածուած տխուր լուրերին, ոստիկանաց առաջնորդութեամբ, ապահով կերպով տեղս հասան թուով 4000 գաղթականներ, որոնցմէ 500ը Բագուէն, իսկ մնացեալները թիֆլիսէն և ուրիշ տեղերէ վերադարձողներ են։ Երկրի գրուած թիւը լաւ է։ Հացի գինը զգալապէս իջած է։ առաջինայ հունձերը բաւարար բերք կը խոստանան։

ԿՈՎԿԱՍԻՆ 208 ՎԱՐՁԱՐԱՆՆԵՐԻ
ԳՐԱԴԱՐՁՈՂ ՈՒՌՍ ԿՈՌԱՎԱՐՈՒԹՅՆԵՆ

Թիֆլիսի նահանգին մէջ երբեմն գոյութիւն ունեցող հայ ծխական եկեղեցական վարժարանները գոյքերն ու շէնքերը արդէն յանձնուել են ուս կառավարութեան որ անոնց և կամուսներին հաշիւներն առած է և այսուհետեւ ինք պիտի ստանայ այդ եկամուտներ և ինք պիտի կառավարէ զանոնք իբրեւ պետական իր վարժարաններ։

«Կաւկաս» պաշտօնական լրագրի տուած տեղեկութեանը նայելով, հանրային կը թուութեան նախարարութիւնը այս օրեր կը ձեռնարկէ թիֆլիզ քաղաքին մէջ գտնուող հայ ծխական եկեղեցական դպրոցներին շէնքերը,

գոյքերն և եկամուտներն ալ գրաւելով իրեն սեփականելու։

ԱՍՈՐԻՆԵՐԻ ՌՈՒՅԱԴԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ

Թիֆլիզէն կը հաղորդեն թէ վերաստանի Էկզարխը Գեր. Ֆլափիայու. նիս 27/9 յուլիսին Երնա եպիսկոպոսի հետ միասին 722 Ասորիներ ուսում դաւանութեան ընդունելու է թիֆլիսի Մայր. եկեղեցիին մէջ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԱԿԱՆ
ՄԻՍԻՈՆԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐԵՒԵԼԻՔԻ ՄԵՋ

Հոնտոնէն հաղորդած են Բէթէրս. պուրկի «Նովոյէ Վրէմի» լրագրին թէ Պարսկաստանի Ասորիներէն մէկ մասին ուսում դաւանութիւն ընդունելուն վրայ՝ Բէթէրս. պուրկի արքեպիսկոպոսը մի ժողով կազմեց քննելու համար սա հարցը թէ արդեօք անգլիական և ուսական միսիոնարութիւնները Արեւելի մէջ միեւնոյն ասպարէզի վրայ միեւնոյն ժամանակ պէտք է աշխատին, թէ աւելի լաւ է որ անգլիական եկեղեցին քաջութիւն այդտեղ միսիոնարներ զրկելէ և ամբողջ գործը Ռուսներին միայն թողու։

ԵՋՄԻԱՏՅԻ ՍԻՆՈՒԻ ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ

Էլմիածնի Սինոգի անդամակցութեան պաշտօնին մէջ հաստատուած են, վեհ. կաթողիկոսի առաջարկութեամբ և թագաւոր-կայսրի հաճութեամբ, Գեր. Եսայի արքեպիսկոպոս Աստուածատուրեան (նախորդ Առաջնորդ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի և Նախկին հոգևոր հովիւ Մանչեսթրի և Հոնտոնի Հայ գաղութներին) և Արթ. Գուսակ վարդապետ։

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԱԾ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍՆԵՐ

Վեհ. կաթողիկոսը յունիս 20/2 յուլիսին (Ս. Լուսաւորչի նշխարաց գիւտի տօնի օրը) եպիսկոպոս ձեռնադրեց և Ասորական տեղապահ (և Ամերիկայի Հայ գաղութի նախկին հոգևոր հովիւ) Սարաճեան Գովգի վարդապետը, թէհրանի նախորդ առաջնորդական տեղապահ (և Մարսէյի Հայ գաղութի նախորդ հոգևոր հովիւ) Ա. Վատեան Սահակ վարդապետը և Ամերիկայի Հայերի նախորդ հոգևոր հովիւ Տէրունեան Մաղաքիա վարդապետը։ Գեր. Ա. Վատեան եպիսկոպոսները պատահանի առաջնորդութեան պաշտօնով զրկուած է Դավիթի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐԹԱՐԱՆ-ՈՐԲԱՆՈՑ
Ի ԿԻՊՐՈՍ

Կիպրոս կղզիի Նիկոսիա քաղաքին մէջ բացուած այս օգտաշատ հաստատութեան առաջին տարեջրանի (1897 մարտ 18—1898 մարտ 1) տեղեկագիրը հրատարակուած է արդէն։ Հիմա, փոխանակ զրոյցներին, իրողութիւններ ու թուանշաններ կը ներկայ

յանան մեր առջև որոնք ստուգուած են Նիկոսիայի Ազգային Թաղական Խորհուրդէն և վերստուգուած՝ Մանչեսթրի Խնամակալութենէն։

Որքանոց կը թարանը կազմուած է առայժմ 3 դասարանէ որոնց Ա. ին մէջ 12, Բ. ին մէջ 11 և Գ. ին մէջ 9 աշակերտ կայ։ ամբողջը 32 աշակերտ որոնց լուսանկար պատկերներն ալ դրուած են տեղեկագիրն մէջ։ Ասոնց մէջ 5ը կիպրոսաբնակ երթեկ աշակերտներ են, 27ը գիշերօթիկ որոնց մէջ 12 թոշակաւոր, 4 չքաւոր ծնողներ զաւակներ կէս թոշակով ընդունուած և 15 որքեր անթոշակ։

Ահա մի պերճախօս թիւ որ ցոյց կուտայ թէ մեր մէջ ազգօգուտ հաստատութիւնները ո՛րչափ քաջալերանք կը գտնեն երբ հազարաւոր որքեր կան մէջտեղ մնացած և կիպրոսի ազգային կը թարան որքանոցին որ մի վստահելի խնամակալութեան և վերստահելի տեղացիներէ կազմուած մի տնօրէն Խորհուրդի վերահսկողութեան տակ կը գտնուի, որ յանձնարարուած է վեհ. կաթողիկոսին և Երուսաղէմի ու Կ. պօլսի Ամեն. Պատրիարքներէն, Նիւթիկոսի այնչափ միջոցներ միայն տրուած են որ 15 որքեր միայն կրցած է պատասպանել, թէ և մեծ մեծ ջարդող Հայերի, ձերապէս ազգասիրութիւն, կը թափարու թիւն, գթասրտութիւն ծախողներին ահագին թիւ մը կը վայելէր։

Ընդհանուր հաշուեկշիւին մէջ որք ստորագրած են խնամակալութեան կողմէն պատուակալ քարտուղար Տ. Թովհ. Անդրէասեան և գանձապահ Տ. Սարգիս Եղիազարեան, երկուքն ալ Մանչեսթրի Հայ գաղութին մէջ իրենց պատուաբեր բարձր դերքով և մարդասիրական զգացումներով ծանօթ անձնաւորութիւններ, կը տեսնենք որ կը թարան որքանոցին և ուսուցող տեղապահ և կարող տեսուչ Տիար Վահան Գիւրգեան և Կ. պօլս Լընտըն, Փարիզ, Մարսէյ և Եգիպտոս ճանապարհորդելով նուէր հաւաքեցին 270 անգլ. ոսկի, 19 շիլլին և 10 բէնի և Մանչեսթրի մէջ ալ խնամակալութիւնն ստացեր է զանազաններէ 247 անգլ. ոսկի, 17 շիլլին և 7 բէնի, բացի Տիար Գիւրգեանի յանձնած գումարէն։ Գանձապահին քով պատրաստ մնացած է 1898 թ. 28ին, 112 անգլ. ոսկի, 17 շիլլին և 7 բէնի։ Իշխած ծախքերը մանրամասնօրէն քննուած և նշանակուած են տեղեկագիրն մէջ։

Պէտքերի շատ մեծութեան առջև կիպրոսի ազգային կը թարան որքանոցին պէս մի անհրաժեշտ և վստահելի հաստատութեան այսպիսի փոքր պիւտեժով գործելու վիճակի մը մէջ գտնուիլը պարծանք չբերեր մեր ազգային զգացման։ Ինչպէս նկատուած է թիֆլիսի Մշակը կիպրոսի սոյն հաստատութեան մասին խօսելով, եթէ ամեն Հայ չաշխատի խեղճ որբերը կուրուտէ աղատելու, «այն ժամանակ ոչինչ հնար չի լինի կուրելու այս ահաւելի դժբաղդութեան դէմ»։

ՀԱՅԵՐ ՅԱՄԵՐԻԿԱ

Փարիզի L'Arménieի մէջ կը կարդանք հետեւեալները որ իրեն գրած են Նիւ Եորքի մէջ։

Մի երիտասարդ Հայ ուսանող, Տ. Արմենակ Լիւթոն, մեր քաղաքի անուանի վաճառականներէն Տ. Յ. Ալեքի տեղաբնիկ որդին, նշանաւոր հանգիստացաւ Բիւքարէի Զինուորական Ա. կադէմիաին մէջ ուր վաճառականութիւն կուսանէ։ Հազիւ 18 տարեկան կայ և երկու տարիէն վերջացուց նոյն վարժարանի երեք տարուան դասընթացը։ Շատ փայլուն կերպով մի թեզ ներկայացուց Ընկերային միջնակարգ դասարանի հետ մի նշան (médaillé) ալ ստացաւ։

— Տ. Կլաւտիսի մահազոյժը խորին կերպով յուզեց Ամերիկայի Հայ գաղութները։ Մեր քաղաքի Հայեր Տիկին Կլաւտիսի ցաւակցական մի հեռագիր զրկեցին, Տիարներ Թաւանձեանի և Հայկունիի ստորադպրութեամբ։ Արթ. խառ վարդապետ այդ առթիւ կրօնական պաշտամունք կատարեց մեր հասարակութեան տրամադրութեան տակ եղող եկեղեցիին մէջ։ Չիքակօի, Ուսթըրի, Պոլսի, Լիւնի, Ֆիլադելֆի, Լոս Անջելէսի Հայեր նոյնպէս ցաւակցական հեռագիրներ զրկեցին Տիկին Կլաւտիսիին։ Այդ քաղաքներին մէջ Հայ հրապարակախօսներ դամբանական ճառեր խօսեցան Կլաւտիսիին վրայ։

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈԼԿԱՐՈՒՍ

Աւարակութեամբ կիմանանք որ «Իրաւունք» խմբագիրներէն Տիար Յակոբ Գուրպէթեան որ 5 1/2 ամիս առաջ Պոլսէն վտարուած էր արտաքին քաղաքականութեան վերաբերող պատճառներով, պոլսկար կառավարութեան թոյլտուութեամբ վերադարձեր է վառնա։

ՊԱՏՈՒՄԱՆՍԻ Տ. Մ. ՁԵՐԱԶԻՆ

Հարաւային Ամերիկայի Հանրապետութիւններէն Վէնէցուէլի նախագահը «Պոլսի մէջ Լիպերթատոր» Յրդ կարգի շքանշանը և Հանրային կը թուութեան պատուանշանը (médaillé d'honneur) նուիրեցին Լ'Arménie խմբագիր տնօրէն Տիար Մ. Ձերազին։

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւններ։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Գեր. Գեորգ Մ. Վ. Իւթիւճեան որ իր հիւանդութիւն դարմանելու համար Փարիզ գնացած էր, վերադարձած է Մարսէյ։ Իր հիւանդութիւն վտանգաւոր վիճակի մը մէջ չէ, բայց չէ ապաքինած բոլորովին։

— Մարսէյ Եկող և հոս անգործ մընացած Հայեր մի ժամանակ ի վեր սկսած էին բազմամարդ տեղերը (սրճարան, առևտրական սակաւան և այլն) պաշտօնով պիտտակ ծախել և այդ կերպով կը յաջողէին հանել իրենց օրական ծախքը։ Այս գործի նախաձեռնարկ եղաւ Տ. Միւր

քոն Ասատուրեան, Կեսարացի մի երկ-
տասորդ. որ յետոյ այնչափ յառաջ գը-
նաց որ 30-40 Հայի աշխատանքի գործ
մեղաւ:

Սակայն տեղիս քաղաքապետ Տ. Տօք-
թէօր Ֆլէսիէր, ասկէ բաւական ժամա-
նակ յառաջ մի հրաման հանած էր որի
համեմատ Ֆրանսացիներին միայն արտո-
նութիւն կը տրուէր փողոցները չընկնող
բան ծախել. Հայերին համար, իբրեւ
Թիւրքիայի մէջ հալածուած և հոս ապաս-
տանած մի ժողովուրդ, ոստիկանութիւնը
աչք դրոյնով ձայն չէր հաներ. բայց
վերջերս զանազան տեղերէ օտարական
Հրեայներ ալ եկան Թափուեցան հոս և
սկսան այս գործի մէջ մրցիլ Հայերին
հետ. ասկէ զատ՝ յաճախորդներին հետ
կոշտ վարմունքով վէճերի տեղի տալ.
միւս կողմէ ալ՝ փողոցները գետնապիս-
տակ (arachide) ծախող Ֆրանսացի պա-
ռաւ կնիկները Արեւելքիներին պիտակ
ծախելու գործին ընդաճակումը իրենց
առեւտուրի արգելք նկատելով, բողոքած
էին քաղաքապետութեան: Ասոր վրայ
Տօքթէօր Ֆլէսիէր իր նախկին որոշման
խտով գործադրութիւնը հրամայեց ո-
րով ստիպուեցան այդ գործով զբաղող
պանդուխտ Հայերի մէջ մասը թողուլ
Մարտէյը և ցրուիլ դէպի Փարիզ և ու-
րիշ քաղաքներ:

ՏՕՔԹԵՕՐ Գ. ԱՂԱԽՆԵԱՆ

Ուրախութեամբ կիմանանք բժիշկ
Տիար Գրիգորիս Աղախնեանի Տօքթէօ-
րութեան վկայագիրն ստանալը փա-
րիզի բժշկական ֆաքիւլթէին. իր
ներկայացուցած թէզն է հետեւեալը.

Contribution à l'étude des TROU-
BLES TROPHIQUES dans l'hémiplé-
gie organique. Par K. AGHAVNIAN.
Docteur en médecine de la Faculté
de Paris, ancien externe des hopitaux
de Paris, médaille de bronze de l'As-
sistance publique, mention honorable
de l'Ecole de Médecine de Marseille
(Concours 1891-1892). Imprimerie des
Thèses de la Faculté de Médecine de
Paris, 11&13 Rue de l'Ecole-de-Méde-
cine, Paris. 1898.

Տօքթէօր Աղախնեան, Թիւրքահա-
յաստանցի, իր աշխատանքի զաւակն
է: Ուսման և գիտութեան սիրահար,
իր եռանդուն ջանքերով յաղթած է
բազմադիմի դժուարութիւնների և
փայլուն կերպով ստացած է իր բժշ-
կական տօքթէօրութեան վկայագիրը:

Կը ցաւինք միայն որ դուցէ հայ-
րենիքը իր օգտակար զաւակներին
ծառայութիւններէն զուրկ մնալու վի-
ճակի մը մէջ կը գտնուի որովհետեւ
Թիւրքիայի ներկայ անապահով վիճա-
կին մէջ դժուար թէ համարձակի
Եւրոպա ուսած Հայ բժիշկ մը կամ
ոնէ գիտուն մը նորէն ոտք կոխել
Թիւրքիա:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻԹԻԻՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք
հետեւեալները.

1. Ակնարկ մը ՀԱՅ ՀՆԱԳՐՈՒ-
ԹԵԱՆ ՎՐԱՅ. Ուսումնասիրութիւն
Հայոց գրչութեան արուեստին. Գրեց
Հ. Յակոբոս Վ. Տաշեան, Միւխթ.
Ուխտէ (10 զնկատիպ պատկերով):
Վիէննա. Միւխթարեան տպարան.
1898: Ութամալ ժԱ. +199 երես:
Գին 2 ֆր. և 50 սնթմ. վիէննայի մէջ:

2. ՆՇԱՆԱԳԻՐՔ ՀԱՅՈՑ. Հաւա-
քեց Տրդատ Վ. Պաշեան Առաջնորդ
Հայոց Կեսարիոյ (8 վիմատիպ տախ-
տակով). Թիւ 2 Հրատարակութիւն
Հրատարակչական Միութեան Ս. Կա-
րապետի վանուց ի Կեսարիա: Տպա-
րութիւն Միւխթարեանց. Վիէննա.
1898. Գին 1 ֆր. և 50 սնթմ. վիէն-
նայի մէջ:

3. Ս. Սալաւն. Գիշերան. — ԵԻՐՈ-
ՊՍԵԻՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՆԵՐԸ
Բերլինի դաշնագրութիւնից յետոյ:
Րուսուր. 1898. Երես Բ+96: Գինն
է 1 ֆրանք Րուսուրի մէջ:

ԱՆԱՀՅՑ ՀԱՆԴԻՍ ԱՄՍԵԱՅ

Փարիզէն Տիար Արշակ Զօպանեա-
նէն ստացած ենք մի ազդ. որով կը ծա-
նուցանէ թէ առաջիկայ նոյեմբեր 1ին
պիտի սկսի հրատարակել Փարիզի
մէջ Անախիտ անունով ազգային, գը-
րական և գեղարուեստական մի հան-
դէս որ պիտի պարունակէ

«1. Ուսումնասիրութիւններ հայ
ժողովուրդին պատմութեան, գրակա-
նութեան, գեղարուեստին ու լեզուին
վրայ, և տեսութիւններ անոր ներկայ
բարոյական և նիւթական կացութեան
մասին. 2. Ուսումնասիրութիւններ
գեղարուեստական, գիտական և ընկե-
րական ընդհանուր խնդիրներու վը-
րայ. 3. Թարգմանութիւններ օտար
հին և նոր մատենագրութեանց ամե-
նէն կարևոր հրաշակներուն. 4. Վէպեր,
վիպակներ և բանաստեղծու-
թիւններ ազգային կամ առհասարակ
արեւելեան կեանքէ. 5. Ոտանաւոր և
աւրձակ գրութիւններ՝ գրական ամեն
սեռէ. 6. Հրատարակութիւն և ուսում-
նասիրութիւն հին ու նոր հայ ժողո-
վրդական բանաստեղծութեանց, ա-
ւանդութեանց և հէքեաթներու»

Բաժնորդագիրն է տարեկան 12
ֆրանք և վեցամսեայ 6 ֆրանք՝ օտար
երկիրներէ համար, 10 ֆրանք և 5
ֆրանք՝ Ֆրանսայի համար:

Բաժնորդագրութեան համար դի-
մել Տիար Արշակ Զօպանեանին, ֆա-
րիզ, 6, Place de l'Odéon.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ «Հայկական Մատենագիտութեան» համար

Վենետիկոյ Միւխթարեան տպարանի
Տեսութիւնը մտադիր ըլլալով՝ իւր
երկասիրութեամբ քաջածանօթ Հ.
Գաբրիէլ Վ. Զարբի Հայկական մա-
տենագիտութեան օգտաշատ գործը
կրկին ճոխագոյն տպագրելու, կը դի-
մէ ազնիւ ազգայնոց (որոնց ձեռնը-
տուութիւնը արդէն նախկին տպա-
գրութեան մէջ գովասանք կը յիշ-
ուի), որ բարեհաճին ո՛ր և իցէ կեր-
պով՝ եթէ՛ գրոց ցանկեր յղելով, և
եթէ՛ ո՛ր և է՝ հին և նոր տեղեկու-
թիւններ տալով, սատարել առաջի-
կայ տպագրութեան, որպէսզի ըստ
կարելոյն՝ ինչպէս կը խոստացուի ա-
ռաջին տպագրութեան յառաջաբա-
նին մէջ՝ կատարելագոյն կերպարանօք

լոյս տեսնէ:

Կանխիկ շնորհակալութեամբ

ՏԵՍՉՈՒԹԻՆ

ՄԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ

1898 յուլիս 21

Մեր հասցէն

Direction de l'Imprimerie Arménienne

S. Lazare

(Italie)

VENISE

Մեծ ՊԵՏՈՒԹԻՆՆԵՐԸ,
ԹԻԻՐԵԻՍ. ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ինչպէս յայտնի է, Կրէտէի ջուրե-
րը գտնուող եւրոպացի ծովակալների
խորհրդին կը նախագահէր ասկէ ա-
ռաջ իտալացի ծովակալ Քանէվարօն
որ իր պաշտօնավարութեան նկատ-
մամբ ամենէն հինն էր ատոնց մէջ:
Քանէվարօն իտալիայի արտաքին գ-ր-
ծերի նախարար եղած լինելով, այժմ
Կրէտէի եւրոպացի ծովակալների նա-
խագահութիւնը յատկացած է Ֆրան-
սացի ծովակալ Բօթիէին որ իրենց
մէջ ամենէն հինն է ծովակալութեան
պաշտօնին մէջ:

— Ծովակալները յուլիս 18ին ար-
դիւած էին նոր զրկուած թիւրք զօր-
քերի Կրէտէ իջնելը. ատոր վրայ Բ.
Դուռն իր դեսպանների միջոցով Լոն-
տոնի, Փարիզի և Բէթէրսպուրկի կա-
ռավարութիւններին ուշադրութիւնը
հրաւիրեց այս մասին թէ իրենք ալ
սովորութիւն ըրած են հին զօրքերը
կանչել Կրէտէէն և նորեր զրկել ա-
նոնց տեղ:

Տէրութիւնները պատասխանեցին
թէ ամենքն իրար հետ համաձայնու-
թեամբ կը գործեն այս խնդրի մէջ և
չեն կրնար թոյլատրել որ թիւրք նոր
զօրքեր զրկուին Կրէտէ:

— Ֆրանսայի, Անգլիայի, Իտալիայի
և Ռուսիայի դեսպանները Կրէտէի նը-
կատմամբ հետեւեալ ծանուցագիրը
զրկած են Բ. Դուռն.

«Կրէտէի ազգային ժողովը ծովա-
կալների հրաւերովը հաւաքուելով
պիտի ընտրէ մի գործադիր մասնա-
ժողով և առժամանակեայ կերպով ա-
նոր պիտի յանձնէ կղզին իրեն հա-
ղանգած մասերը կառավարելու պաշ-
տօնը: Այդ մասնաժողով յարատեւ
յարաբերութեան մէջ պիտի գտնուի
ծովակալներին հետ որոնք պիտի կըր-
նան զինք պաշտօնանկ անել: Ծովա-
կալները պիտի շարունակեն իրենց
խիստանութիւն գործադրել կղզին այն
մասերի մէջ ուր եւրոպական և օսման-
եան զօրքերը կը գտնուին: Ծովակալ-
ներին կը մնայ որոշել որ, եթէ իրենք
յարմար կը տեսնեն, իրենց հրամանի
տակ գտնուող ոստիկան-վիճուորները
գործադիր մասնաժողովի տրամադրու-
թեան տակ գնեն»:

— Ֆրանսական կառավարութիւնը
Հայաստանի կոտորածներին ժամա-
նակ Ֆրանսացիներին եղած վնասնե-
րին փոխարէն մէկ ու կէս միլիոն ֆը-
րանքի տուգանք պահանջած էր Բ.
Դուռնէն: Բ. Դուռնը խուսափողական
պատասխաններ տուած լինելով, ֆը-
րանսական կառավարութիւնը ար-
դիւքի ենթարկեց Յունաստանի պա-

տերազմական տուգանքէն օսմանեաւ
պանքային միջոցով Բ. Դուռն վճարուե-
լիք այն մասը որ թիւրք զօրքերին
Թեսալիայէն քաշուելէն յետոյ պէտք
է վճարուէր: Ասոր վրայ, իտալական
և անգլիական կառավարութիւններն
ալ իրենց հպատակների վճարուելիք
տուգանքները ապահովելու համար
նոյն միջոցին պիտի դիմեն, Յունաս-
տանի պատերազմական տուգանքի
վճարումները արդիւքի ենթարկելով:

— Զմիւռնի դատարանը մահի դա-
տապարտած էր հոն ձերբակալուած
Բաբատաքի անուն մի Յոյն, վճռելով
թէ սա մասնակցած է Կրէտէի Սիթիա
քաղաքի վերջին կոտորածներին և
գրգռած է ապստամբներին որոնք եր-
կու մահմէտական գերի բռնեցին և
Իբրէ պատանդ վար դրին ու յետոյ
Ֆրանսական հրամանատարը դժուա-
րաւ յաջողեցաւ արձակել տալ զա-
նոնք:

Ծովակալ Բօթիէի պահանջին հա-
մեմատ, Կրէտէի կառավարիչը խոռ-
վութիւնների առջին առնուելու հա-
մար՝ դատապարտուածի ներումն ըս-
տացաւ սուլթանէն: Սուլթանի այս
որոշումը լաւ տպաւորութիւն ունեցաւ
և հանդարտեցաւ Սիթիա քաղաքը:

— Պէրլինի օսմանեան դեսպանը
ալմանական կառավարութեան մի դի-
մում արեւ է Կրէտէի մեռած կամ
հիւանդացած թիւրք զօրքերի տեղը
բռնելու համար նոր զօրքեր զրկուե-
լուն Ֆրանսայի, Անգլիայի, Ռուսիայի և
Իտալիայի կողմէն թոյլ չտրուելունը
կատմամբ: Ալմանական կառավարու-
թիւնը խորհուրդ տուեւ է Բ. Դուռն
որ ոնէ կռուի առջին առնելու համար՝
հնազանդի չորս պետութիւնների ու
բոյուսին և նոր զօրքեր Կրէտէ զըր-
կելու փորձ չանելով բաւականանայ
միայն բողոքելով անոնց վարմունքի
դէմ:

— Կ. պօլէն յուլիս 30ին հեռա-
գրած են «Ֆրանքֆուրթըր Զայթունգ»
լրագրին հետեւեալը որը վերապահու-
թեամբ միայն կը հրատարակենք.

«Կը կարծուի որ եթէ Բ. Դուռն
պիտի թէ Հայաստանի կոտորածներին
ժամանակ վնասուած ֆրանսահայա-
տակներին տուգանք վճարելը կը մեր-
ժէ, Ֆրանսա որոշած է որ Սիրիայի
ծովեզերքներէն մի տեղ իբրեւ գրաւ
առնէ»:

ՄԻ ՍՈՍԿԱՆԻ ԱՂԵՏ ՈՎԿԵԱՆՈՅԻ ՄԵՋ

Ֆրանսական Թրանսատլանտիք ըն-
կերութեան «Պուրկօնե» (Bourgogne)
չոգենաւ որ յուլիս 2ի շաբաթ օր
Նիւ Երքէն մեկնած էր Հալլը դա-
լու համար, յուլիս 4ի առաւօտեան
ժամը 5ին, Սէյպլը Ս. Ելէնտէն (Աւա-
զի կղզի) 60 մղոն հեռուն, սաստիկ
թանձր մշուշի մը միջոցին զարնուե-
լով անգլիական «Քրօմարթիչ» ա-
ռագաստանաւին, չոգենաւ մէկ մա-
սը խորտակուեցաւ և նաւապետի ու
նաւաստիների ջանքերին հակառակ
ջուրը մէջը լեցուեցաւ և կէս ժամէն
ընկղմեցաւ:

Պուրկօնեի մէջ կային 191 Ս. կարգ

40